

TIM BURTON

Režisér a výtvarník Tim Burton je všeobecně považován za jednoho z nejnápaditějších a nejvýraznějších filmových tvůrců. Vyrostl v kalifornském Burbanku a navštěvoval Kalifornský institut umění (CalArts), kde studoval animaci postavy a vytvořil své první krátké filmy. Ty upoutaly pozornost společnosti Walt Disney Productions a Burton díky nim získal ve studiu práci jako začínající animátor.

V roce 1982 zde režíroval svůj první krátký film *Vincent (Vincent)*, šestiminutový černobílý snímek natočený technikou fázové animace podle Burtonovy básně, jehož vypravěčem je Burtonův oblíbený Vincent Price. Během svého působení u společnosti Disney režíroval Burton také adaptaci Perníkové chaloupky (*Hansel and Gretel*) z roku 1983 – krátký film inspirovaný kung-fu –, a krátký hraný film *Frankenweenie (Frankenweenie)* z roku 1984, na jehož základě vznikl roku 2012 celovečerní animovaný film.

V průběhu let dosáhl Burton úspěchu v hraném i animovaném žánru jak u kritiky, tak i z komerčního hlediska. Film *Sweeney Todd: Ďábelský holič z Fleet Street (Sweeney Todd: The Demon Barber of Fleet Street)* z roku 2007 získal Zlatý glóbus za nejlepší filmový muzikál či komedii a Burtonovi vynesl cenu Amerického sdružení filmových kritiků (National Board of Review) za režii. Mnohé z jeho filmů – například *Ed Wood (1994)*, *Ospalá díra (Sleepy Hollow) (1999)*, *Velká ryba (Big Fish) (2003)* a *Alenka v říši divů (Alice in Wonderland) (2010)* – nasbíraly řadu nominací na Oscara, cenu BAFTA a Zlatý glóbus, případně tyto ceny získaly, a upevnily tak Burtonovo postavení mezi největšími filmovými tvůrci současnosti.

Tim Burton má své oddané fanoušky zejména díky klasickým filmům, jako je jeho režijní debut a nečekaný komediální hit *Pee-weeho velké dobrodružství (Pee-wee's Big Adventure) (1985)*, nespoutaně vynalézavý *Beetlejuice*

(*Beetlejuice*) (1988), akční trhák *Batman (Batman)* (1989) a jeho pokračování *Batman se vrací (Batman Returns)* (1992). Snad největším Burtonovým úspěchem v oblasti filmu je, že pomohl oživit obor fázové animace, počínaje dílem a kultovní klasikou *Ukradené Vánoce (Tim Burton's The Nightmare Before Christmas)* z roku 1993, po níž následovala *Mrtvá nevěsta (Corpse Bride)* z roku 2005 a *Frankenweenie: Domácí mazlíček (Frankenweenie)* z roku 2012, přičemž oba poslední filmy byly nominovány na Oscara a cenu BAFTA. Jeho nejoblíbenějším snímkem však pravděpodobně zůstává romantická fantasy *Střihoruký Edward (Edward Scissorhands)* z roku 1990, kterou Burton režíroval, napsal k ní scénář a byl jejím producentem. Snímek také odstartoval jeho úspěšné filmové partnerství s Johnnym Deppem, který v hlavní roli tohoto ryze "burtonovského" filmu podal procítěný výkon. V nedávné době sklídl Tim Burton mezinárodní uznání za práci na seriálovém hitu *Wednesday* (2022) a pracuje na *Beetlejuice 2*, netrpělivě očekávaném pokračování jeho filmu *Beetlejuice* z roku 1988.

Již dlouho předtím, než se stal režisérem, vyjadřoval se Burton prostřednictvím kresby, malby a fotografie, které se staly nedílnou součástí tvůrčího procesu, jemuž se věnuje dodnes. Rozsáhlá sbírka jeho uměleckých děl byla zdokumentována v knihách včetně oblíbeného ilustrovaného souboru básní *Trudný konec ústříčného chlapečka a jiné příběhy (The Melancholy Death of Oyster Boy & Other Stories)* a knihy *Tim Burton a jeho tvorba na ubrouscích (The Napkin Art of Tim Burton)*, která představuje skici načrtnuté na papírové ubrousky, které nasbíral na svých cestách. Dává nahlédnout do mysli muže, jenž je stále na cestách a nepřestává pozorně sledovat zvláštní svět kolem sebe, a je drobným doplňkem knihy *Tim Burton a jeho tvorba (The Art of Tim Burton)* z roku 2009, 430stránkového svazku pokrývajícího více než 40 let jeho osobní i profesionální tvorby.

Současně s vydáním knihy byla v Muzeu moderního umění v New Yorku otevřena rozsáhlá výstava Burtonových děl, která následně putovala do Melbourne, Toronta, Los Angeles, Paříže a Soulu. Druhá výstava jeho děl, *Svět Tima Burtona*, byla představena v Praze, Tokiu, Ósace, Brühlu, Sao Paulu, Šanghaji, Hongkongu, Genku, Mexico City, Soulu, Tchaj-peji, Kuala Lumpuru a Turíně a v mezinárodním turné dále pokračuje.